

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/pamiec/miejsca-pamieci/9586,TRZEMESZNO-miasto-w-powiecie-gnieznieńskim.html>
30.04.2024, 07:19

TRZEMESZNO (miasto w powiecie gnieźnieńskim)

1. Na skrzyżowaniu alejek pośrodku cmentarza parafialnego (dojście z pl. Kosmowskiego) wznosi się mauzoleum powstańców wielkopolskich. W tym miejscu znajdowała się krypta - miejsce pochówku 16 poległych powstańców, nad którą wzniesiono okazałe mauzoleum projektu Stefana Cybichowskiego (prace wykonano w latach 1924-29). Zniszczyli je hitlerowcy jesienią 1939 r., a prochy powstańców przeniesiono do oddzielnej mogiły (patrz niżej, nr 3). W ramach obchodów 90. rocznicy powstania zrekonstruowano według projektu Andrzeja Chodnika naziemną część mauzoleum (zmniejszoną o jedną trzecią) i poświęcono 28 XII 2008 r. Na okrągłej podstawie i schodkowym cokole wznosi się ośmiometrowy ostrosłup ze sztucznego kamienia. Na jego przedniej części umieszczono tablicę betonową z łacińskim napisem ku czci powstańców, nazwiskami 16 poległych (*LS* wymienia 14 z nich, którzy stracili życie w styczniu i lutym 1919 r. w

rejonie Inowrocławie i Rynarzewa lub zmarli w latach 1919-20, w dwóch przypadkach podając inne brzmienie nazwiska) oraz wzmianką o poświęceniu tablicy 9 X 1926 r. przez kardynała Augusta Hlonda. Tablica oraz metalowy krzyż wieńczący ostrosłup są oryginalnymi elementami zachowanymi z przedwojennego mauzoleum. Od strony południowej znajduje się półkolista glorieta z sześcioma kolumnami.

2. Na tym cmentarzu przy głównej alejce powstaje zespół tablic i pomników upamiętniających różne osoby i wydarzenia. Po wschodniej stronie dróżki położono granitową płytę pochodzącą z poznańskiego chodnika, na której wykuto napis ku czci urodzonego w pobliskim Trzemżalu majora Mieczysława Palucha (1888-1942), jednego z dowódców powstania wielkopolskiego.

3. Nieco dalej, po przeciwnej stronie tej samej alejki, znajduje się mogiła, do której po zniszczeniu mauzoleum przeniesiono prochy powstańców wielkopolskich. Na murowanym nagrobku 10 XI 2008 r. umieszczono nową czarną tablicę kamienną, zawierającą napis patriotyczno-religijny, nazwiska 16 poległych i ich dowódcy, oraz historię tej mogiły. Obok po prawej stoi czarny nagrobek kamienny pochowanego tu również majora Władysława Wleklińskiego (1886-1964), dowódcy trzemeszeńskiego oddziału powstańczego. Mogiła w październiku 2000 r. została odnowiona z użyciem płyt kamiennych i płytek betonowych; wtedy umieszczono także po bokach dwie pochyłe tablice kamienne z nazwiskami 86 uczestników powstania, pochowanych na cmentarzach na terenie gminy Trzemeszno.

